

AZ ELNÉMULT SVÉD KÖLTŐ.

A Nobel-díjas Werner von Heidenstamról.

Irtta: *Leffler Béla.*

SVÉDORSZÁG második nagy tava a *Vättern*, háromszor akkora ugyan, mint a mi Balatonunk, de külső és belső természeti kialakulását s még inkább a svéd költészet történetében játszott szerepét tekintve, igen sok érdekes rokonvonást mutat vele. A *Vättern* mintegy 126 kilométer hosszúságban és alig 31 kilométer legnagyobb szélességben négy jelentős tartományt — valamikor független büszke viking királyságokat — köt össze egymással. Változatosan érdekes partjain ősi templomok tornyai, híres kolostorok romjai, egykor bevehetetlen királyi várak — ma tiszteletreméltó műemlékek — állanak, mögöttük virágzó idillikus városokkal, modern gyártelepekkel. Nyugati részén, sötét koszorút képező erdők mélyén a rejtett tisztásokon még egy-egy régi pogány áldozati oltárra is bukkanhat a szorgalmas vándor. Sőt a napsütéses mély partok zöld pázsítján elszórva egy-két öreg tölgyfa is terjesztgeti ráncosan megszikkadt ágait, melyek alatt valamikor a magyar fejedelmek kortársai a svéd «jarlok» tartották igazságot osztó «*ting*»-jeiket.

Ha a *Vättern*-taván a trollháttani vízesésektől a Göta-csatornán át a régimódi személyszállítóhajóval Stockholm felé haladunk, akkor a fedélzetről Motalánál az egyik zöld pázsittal benőtt magas parton fehér udvarház tűnik a szemünkbe. A mögötte elterülő sötét erdő még jobban kiélezi az udvarház nemesen egyszerű, de erőteljes körvonalait. Ebben az udvarházban él visszavonulva a mai Svédország legnagyobb költője *Werner von Heidenstam*, aki több mint húsz éve nem szólalt meg a nagy nyilvánosság előtt. Visszavonulva dolgozik, de csak az íróasztalának és csak bizalmas barátai előtt olvas fel néha-néha egy verset vagy elbeszélést. A mult nyáron Ruben Gëson Berg kiváló svéd esztetikussal és Heidenstam régi barátjával egy napot tölthettem a vendégszerető udvarházban, melynek minden szögletét a nagy író tervezte és rendezte be. Valami melegség hatja át az egyes termeket, de különösen a legnagyobbat a költő szobáját, mely hat hatalmas ablakkal tekint ki a *Vättern* vízére. Klasszikus föld ez, *procul negotiis*, ahová a világ zaja a maga apró-cseprő gondjaival, a maga önzésével, másokat letiporni akaró irigységével, ideálokat hirdető, de önhasznot hajhászó törtéteiséivel el nem hat . . . Itt él az a svéd költő, aki most csak magának ír, mert a mai világról, a mai emberekről azt tartja, hogy nem értenék meg többé szavát. Vagy talán azért, mert ez az előkelő és érzékeny lelkű író nem akar életének őszén a mai világ hangos köznapi harcába keveredni. Pedig azon a felejthetetlen nyári napon megnyitotta gazdag lelkének kincsesházát . . . Csak úgy sziporkáztak előttünk — mint lelki drágakövek — a megkapó gondolatok, tervek, melyek talán valóra már nem válnak, mély gondolatok a világ jelen eseményeiről, ahogy azok az erdei magányban kialakultak. Bírálatok és dicséretetek egy mély bölcselő lélek kristálytisztá reflektorának éles megvilágításában . . . Súlyos szavak, melyek egyszeri hallásra is azonnal bevésődnek az ember lelkébe. Gazdag anyaggal tértem vissza a nyári látogatásból, de egyszersmind azzal a komoly ígérettel,

hogy a költő nyilatkozatait, melyek kortársaira, a kor legutóbbi mozgalmaira vonatkoztak, egyelőre nem közölhetem a nyilvánossággal. Ez az ígéret köt most is, bár azt hiszem, ha Heidenstam költői fejlődését és ezzel kapcsolatban írásait és az azokban lefektetett eszméket ismertetem, úgy az olvasó elé állíthatom azt a svéd költőt, aki 76 éves korában — ezüst szürke fejjel — ma is törhetetlen harcosa a nemes *nemzeti hagyományoknak* és azoknak az *ideáloknak*, melyekért az emberiség mindig küzdeni fog. Heidenstam alapján véve ma is az a klasszikusan idealista költő, telve megtestült nemzeti romantikával, aki volt 1888-ban, mikor kiadta első verskötetét a Valfart och vandringsår-t (Zarándok és vándor évek-et).

Amint első kötetének címe mutatja a fiatal Heidenstam hosszú és változatos zarándokútat tett meg, míg írói pályájának első állomásához elérkezett. A svéd nemzet *kivételes* ifjaihoz tartozott, miért is ifjúsága, de egész írói pályája *kivételes*. Az előkelő és vagyonos Heidenstam-család olshammari kastélyában ugyancsak a Vättern-tó partján töltötte gyermekéveit. Széppapja Adolf Fredrik svéd király udvari orvosa volt, míg nagyapja tengerésztiszt. A Heidenstam-család legtöbb tagja ma is előkelő katona vagy diplomata és vezetőszeret játszanak a svéd társadalmi életben. Anyai ágon — édesanyja Rüttersköld báró őrnagy leánya volt — a híres Vegasack generális leszármazottja. Ebben a tradíciókban gazdag főúri kastélyban — amely valamikor a XIV-ik században szent Birgitta férjéé, a nagytekintélyű Ulf törvényhozóé volt — töltötte a fiatal Werner egyedül, játszótársak nélkül, gyermekéveit. Azt mondták róla, ha vendégcsaládok jöttek látogatóba — pedig ez gyakran megtörtént —, akkor az ablakon átszökött ki és elbolyongott az erdőbe, mely folytatása volt az ősi hatalmas kertnek. Még szívesebben szökött le a parthoz, hogy hallgassa a Vättern zúgását, mely húsz kilométernyi hosszúságban határolta az olshammari birtokot.

Nehezen vált meg az atyai háztól, az ismerős fáktól, a kert meg az erdő annyi sok rejtett zúgától, de legnehezebben talán a Vättern csodálatosan tiszta kék tükrétől, mikor szülei a stockholmi Beskow-gimnáziumba adták. Alig néhány évig járhatott ebbe az előkelő svéd magángimnáziumba, ahol a királyi család gyermekei szintén egy padban ültek a többi fiúkkal, mert hirtelen támadt betegsége arra készítette az aggódó szülőket, hogy egyetlen fiúkat megbízható rokon-nevelővel a déli országokba küldjék. Így az alig tizenhat éves Werner von Heidenstam a saját szemével gyönyörködhetett Velence csodás lagunáiban, renaissance palotáiban, Róma antik világának romjaiban is imponáló épületeiben, Nápoly természeti szépségeiben, hogy azután Athén márvány kövei között sétálgasson és végül megláthassa Keletnek csak a mesékből ismert világát. Itt lett íróvá Heidenstam, amikor még mindig gyermekes útinaplójában leírja a mosék félhomályos rejtelmes belsejét, a tevéken bevonuló arab karavánokat. Majd beírhatja útinaplójába nilusi utazását a Ptolomeusok sírjához a nubiai sivatagban . . . De nemcsak ír, hanem rajzol is, sőt rajzai nem egyszer sikerültebbek, mint leírásai. Lerajzolja a ráncos tevehajcsárt, a bazárok mozgó színes népségét, sőt egyszer a marcona bediunokat is modellekül kéri fel, mikor véletlenül a pusztában ilyen nem éppen barátságos törzsre bukkannak. Keleti utazása közben egész komolyan elhatározza, hogy festőművész lesz.

Beiruthi tartózkodása visszaadja egészségét és az egykori sápadt, karcsú gyermekifjú helyett napbarnított erőteljes fiatalember toppan be a szülői házba. Heidenstam maga is úgy érzi, hogy már kinőtt a gyermekcipők-

ből és azt hiszi, hogy önálló életet folytathat, akár csak a damaszkuszi ifjak, akik már 16—17 éves korukban megházasodnak. Szükség találja az ősi házat, a kertet, az erdőt, szabadon akar élni, járni-kelni. A művészlélek teljes erővel kitör belőle, szülei megkérdezése nélkül házasságot köt Uggla Emilie bárónővel és a fiatal pár Rómába utazik, ahol Heidenstam komolyan hozzáfog, hogy festő legyen. Szorgalmasan eljár a bibliai és keleti témákat kedvelő Julius Kronberg műtermébe és csakhamar saját kis műterme is megtelik vázlatokkal, félig kész festményekkel. Egy felingerült pillanatban azonban, mikor a túlzott önkritika tüze elragadja, fejszét kap fel és képeit egymásután fel-darabolja. Ezzel a képrombolással fejezi be római tartózkodását, de azért nem mond búcsút a festői pályának, feleségével Párisba költözik és beiratkozik az École des Beaux Arts-ba. Azonban itt sem tud beleilleszkedni környezetébe. A kor művészi jelszava : Tanulmányozd a természetet ! — nem tetszik az észak-germán ifjúnak, aki inkább álmodozni akar és eleven fantáziájának színes alakjait jobban dédelgeti, mint a húsból és vérből való modelleket. «Nős remetének» csúfolták akadémikus társai, mert sohasem akart résztvenni azok vidám, gondtalan kirándulásaiban. Párist épügy nem tudta megkedvelni, mint Rómát és úgy érezte, mintha a párisi levegő fojtogatná. Hazavágyott, de büszkesége nem engedte, hogy mint «félbenmaradt» festő, mint a bűnbánó teozólaó fiú térjen vissza az apai házhoz. Nem is annyira honfitársai, kortársai vonzótták Svédország felé, mint inkább maga a svéd föld, a Vättern vize, a svéd erdő, maga a svéd természet. Ennek az égetően szomjas honvágy-nak nem tud ellenállni és 1883 júliusában — mikor legtisztább a svéd égbolt, mikor legfehérebbek a svéd éjszakák —, titokban hazautazik a feleségével. Mint két ismeretlen vándor járják be az ismerős vidékeket, de az ősi kastélyt elkerülik, annak kapuján nem kopogtatnak be. A svéd nyár tele van illattal és napsütéssel, de nagyon rövid és Heidenstaméknak még gyorsabban telt el a pár hét, máris visszakellett fordulniok. Az ősi örökölt büszkeség gátlásai nem engedték meg Heidenstamnak, hogy bocsánatot kérjen szigorú apjától. Svájcbn telepszének le, de kerülik a svéd társaságot, még maguk közt is csak idegen nyelven beszélnek. Ebből az időből való naplójában ez a feljegyzés : «Csöndes vidéken, csöndes házban csöndesen élni, ez volt éltem minden vágya, boldogsága».

Heidenstam Svájcbn letette az ecsetet és festegetés helyett olvasott és tanult. Sorra olvasta a modern írókat és belemélyedt történelmi és bölceleti munkákba is. Ekkor találkozott véletlenül Strindberggel s az «északi oroszán» volt az egyetlen svéd, akivel érintkezett, sőt együtt is utazgattak. Ime ez a két teljesen ellentétes észak-germán tehetség egymásra talál, megismerkedik egymás lelkületével, világnézetével, hogy azután örökre elváljanak útjaik.

Az 1887-ik év fordulópont Heidenstam életében. Hazahívják édesatyja halálos ágyához, de az egyetlen fiú már későn érkezik : atyját holtan találja. Az öreg keményszívű katona meghagyta, hogy holttetését égessék el és hamvait szórják szét a Vättern vizében. Így is történt. Ezután a pogány gyászszertartás után foglalta el Heidenstam atyai örökségét. Alig egy évig tartózkodott otthon és ez az esztendő elég volt, hogy kiadja első verskötetét, mely hű tükre az ifjú nyugtalan vándoréveinek. Ime így jelenik meg a realizmus korszakában az a fiatal svéd költő, aki az *antik* szépségideál hirdetője lesz, merészen elfordul a neki teljesen visszataszító realizmustól és a szépet keresi, mert szerinte a szépség egyúttal a jóság és az igazság is.

Hogy első könyve megjelenésekor nem aratott sikert és annak értékét

csak később kezdték megbecsülni, nem keserítette el Heidenstamot, hanem alig egy évre rá kiadta második könyvét, az «Endymion»-t, ezt a romantikus történetet Damaszkuszról. Ez az egész finoman megírt kis regény magában véve nem jelentős alkotása Heidenstamnak, de fontossá az teszi, hogy első prózai műve a svéd nemzeti új-romanticizmusnak, amelyben a szerző tudatosan úttörő akar lenni.

Endymion valami újszerű, merész volt ezelőtt negyvenöt évvel, valami üdeség vonult végig az egész elbeszélésen, mely harmonikusan olvadt össze a szerző reális tapasztalataival a damaszkuszi életről és képzeletének alakjaival, akikkel eljuttassa Damaszkusz tragédiáját. Emin Ibn-el Arabi, az álmodozó, a költő fel akarja szabadítani hazáját az idegenek uralma alól és ebben a küzdelemben szerelmes lesz egy idegen leányba, Miss Harvenbe. A naiv szabadsághős naiv eszközökhöz nyúl és az egyenetlen küzdelemben tragikusan elesik és «Kelet álmodva várja elmúlását». Ezzel a melankólikus akkorddal végződik Heidenstam első prózai elbeszélése.

Mikor Heidenstam ebben a kis regényében megmutatta, hogyan lehet a divatos naturalisztikus hang helyett a szelidebben csengő romantikus skálát használni, most már elérkezettnek látta az időpontot, hogy esztétikai elméletét polemikus iratban foglalja össze. Ennek a szolgálatában adta ki 1889-ben «Renässans» című tanulmányát, melynek még a «Néhány szó a közeledő új úttörő korszakról az irodalomban» magyarázó alcímet is adta. Ez a kis polemikus irat a mai modern svéd irodalom egyik legjelentősebb — mintegy korszakot nyitó írása. Hiszen ettől számítják az új nemzeti romantikus kor kezdetét, mely olyan nagy költőket adott Svédországnak, mint Heidenstam, Selma Lagerlöf, Gustav Fröding és Erik Axel Karlfeldt.

Hogy mit akart Heidenstam a «Renässans» vitairatában, azt mindjárt nyíltan kimondja a bevezető sorokban: «Úgy az irodalomban, mint a képzőművészetben egyedül csak az az iskola bír életerővel és egészséggel, amely még remélheti, hogy irányával újat, eddig nem létezőt teremthet. Ha az iskolának ehhez már nincsen többé reménye, úgy beáll a lassú haldoklás kora, az élettelen utánzásé. Az új, a fiatal tehetségek vonakodnak követni ennek az iskolának programját, hanem égne a vágytól, hogy önmagukat kinyilatkoztassák, hogy *önállót* alkossanak, egy szóval, hogy valami relatív *újat* adjanak. Miután azonban már nincsen semmi új a megcsontosodott iskolán belül, egyszerűen otthagyják azt és felfedezik, megtámadják annak sebezhető pontjait és egyes szögben térnek el annak irányától. Ez a tiltakozás a dobogó szív az életerős és fiatal művészetben, amely egyszer a tartalomban, másszor az előadásban nyilvánul meg, de igen gyakran együttesen mind a kettőben. Természetesen nem kell azt gondolnunk, hogy ez a tiltakozás talán a benső ellentmondási vágyból ered, a minden áron eredetét alkotnivágyásból azáltal, hogy a régebbi nemzedék szemléletét és ízlését egyszerűen fejetejére állítja. Ez többé-kevésbé nem előre kigondolt, hanem az előrehaladás szellemének állandóan visszatérő önmaga megjavítása. Ez a tiltakozás szükséges és egészséges, bár az gyakran túlerős makacsságba csap át, új egyoldalúságba, melyet az utókor, mikor higgadtan ítéli meg a folyamatot, megérthet, de nem helyeselhet».

Ezekután a világosan és határozottan megadott irányelvek után Heidenstam néhány példát sorol fel. Így elsősorban a renaissance kemény tiltakozását a gótika ellen. Azután a svéd irodalomból az ú. n. foszforistáknak, Atterbomnak és uppsalai barátainak (a XVIII. század harmincas éveiben)

tiltakozását Tegnér és a száraz akadémikus irányzat ellen. Maga a naturalizmus is ilyen tiltakozásból indult el. Vizsgálni kezdí, vajjon a naturalizmus elérte-e már azt a pontot, melyen túl nem adhat újat? Úgy találja, hogy a naturalista irány Zolában eljutott fejlődésének legmagasabb, legteljesebb vonaláig és még van győződve, hogy egy igazán tehetséges író Zolánál — természetesen kizárólag a naturalista irányt értve — többet és különbet már nem adhat. Tény, hogy egyes írók még Zolát is túl akarták szárnyalni, midőn a költészet legegyszerűbb szabályait is mellőzve, az eseményeket egyszerűen «referáló» módon írták le, azonban ilyen írásművek nem számíthatók komoly irodalmi munkáknak, legfeljebb mint irodalmi kuriózumokról vagy irodalmi kísérletekről lehet ezekről megemlékezni. A világirodalomban Heidenstam fellépésekor, 1889-ben, még mindig a francia naturalizmus vezetett és csak az oroszoknak meg a norvégoknak sikerült magukat attól felszabadítani. Heidenstam megállapítja, hogy az oroszok és a norvégok a naturalista irányt nemzetivé változtatták, illetőleg azt a saját egyéni nemzeti felfogásukkal egyeztetették össze. Nagyon érdekes párhuzamot von Heidenstam a festészet és a költészet egymásra való hatásáról és úgy találja, hogy a festészet soha erősebben nem hatott az irodalomra, mint éppen a naturalista korszakban. Vitairatának befejezésében a svédnek nemzeti önérzetéhez fordul: «Svédek legyetek *nemzetiek*, becsüljétek meg önmagatokat, ne utánozzatok olyasmít, ami a ti lelketeknek idegen, inkább bukjatok el a saját jelentéktelenségtekben, minthogy az utánzás szegénységi bizonyítványával büszkélkedjétek!»

Heidenstam erőteljes szózata, — mely még ma is korszerű — nem hangzott el visszhang nélkül és ha talán a 90-es évek svéd irodalma nem is vette fel a renaissance nevet, mégis győzelemre juttatta az új irányt: *a nemzeti romantícizmust*.

Heidenstam azután irodalmi eszméit igyekezett a gyakorlatban is megvalósítani és pedig az Endymion után első monumentális prózai művében, a «Hans Alienus»-ban (1892). Ebben a két kötetes regényében szabad csapongást enged fantáziájának. A főhős Hans Alienus a művészet nagy zongorájának valamennyi billentyűjén játszik. Ő az örök kereső-vándor, az örök művész, akinek szűk ez a reális világ és a képzelet szárnyain Rómából, az örök városból, visszaszáll a multba és majd Aba Rasak leányaival játszik Babylon falai alatt, majd Pontius Pilátussal vitatkozik, de mindenütt *a szépen* keresve a világ célját. Tulajdonképpen nagy vonásaiban az Ahasverus és a Faust monda csodálatos keveréke az északi költő fiatalos lelkében, mely a tiszta antik ideálok után vágyódik anélkül, hogy a hazai földnek szeretetét elhanyagolná. Sokan a Hans Alienust Heidenstam költői önvallomásának tartják. Ebben csak annyiban van igazuk, hogy az író tényleg leírja azt, amit fiatal korában keleti utazásaiban látott és feljegyzett, de nem szabad annak egyes epizódjaiban azonnal Heidenstam egyéni élményeit vagy azokra való vonatkozásokat keresni. Hiszen Heidenstam még gyermekifjú volt, mikor Keleten járt. Ellenben azt mondhatjuk inkább, hogy Hans Alienus Heidenstam második imaginarius én-je, az álmodozó *Én*, aki a képzelet szárnyán mindenfelé eljut, aki előtt nincsen sem az időnek, sem a térnek korlátja. Aki száguldozásaiban mégsem hagyja el teljesen a maga kortársait vagy legalábbis az azokkal összefüggő gondolatokat, hanem fel akarja az embereket emelni a realitás szűrkeségéből annak szerinte piszkító sarából szárnyas csodagépére, hogy megmutassa nekik a boldogságot és a nyugalmat adót: *a Szépet!*

«Hans Alienust» az olvasóközönség eleinte hidegen fogadta, de hát ez a

sorsa minden úttörő művésznek. Nem értette meg, mert az ellentétben állt az eddig megszokott művekkel és annyira merészen változatos volt, hogy nem bírta követni Hans Alienust a világot átfogó repüléseiben. Az új nemzedék, amely már a hirtelen változások korszakában nőtt fel és a technika csodáit már nem tekinti csodáknak, az ifjúság mohón olvassa ma is Hans Alienus minden sorát. Így lett Hans Alienus az évek, sőt évtizedek során időszerűvé. Ma talán még sürűbben lapozzák fel, mint ezelőtt harminc évvel, különösen azok, akik a világ zajától és véres tülekedésétől fáradtan a szépséget, a *megnyugtató szépséget* keresik.

Heidenstam öntudatosan tovább halad a maga által alig harmincéves korában olyan élesen kijelölt úton. Írói pályáját nem határolják gyakori alkotások, hanem igazán átgondolt komoly emlékművek. «Hans Alienus» művében még a világpolgárt láthatjuk, aki az egész világot lelkesedéssel akarja keblére ölelni, aki előtt nincsenek országhatárok, aki előtt nyitva áll az egész földkerekség. Az örök vándor álmodozóból azonban a svéd földön, az ősi udvarházban hamarosan ismét a Heidenstam-család sarja lett, a tradíciókhoz ragaszkodó svéd nemes, anélkül azonban, hogy esztétikai elveiből engedett volna. Ebben a svéd környezetben, ebben a teljesen svéd hangulatban születik meg nagy történeti elbeszélő ciklusa XII. Károlyról és katonáiról, «Karolinerna» (1897) címen. Míg Hans Alienusában a szépség és az életöröm hirdetője, addig most a férfi bátorságot, a törhetetlen kötelességtudást emeli megérdemlett magaslatra. XII. Károlyt úgy állítja be, mint azt a nemzeti hőst, aki vakon hisz elhivatottságában és aki a maga személyét teljesen a háttérbe szorítja a nagy nemzeti célért, amelyért azután hősi halált hal. Az egész mű monumentális történeti hősköltemény prózában.

A másik svéd történeti alak, aki megragadta Heidenstam fantáziáját, a svédek egyetlen nőszentje, Birgitta volt. Birgitta a Vättern partjáról indult el nagy zarándok útjára és azután oda visszatérve alapította meg híres kolostorát Vadstenában, melynek egyik része még ma is teljes épségében fennáll. Ugyancsak a kolostorral egybeépített és régi teljességében helyreállított templomban őrzik Szent Birgitta hamvait. A díszes ezüst ereklyetartó előtt sokszor megállhatott a gyermek ifjú, mint ahogy azt ma is nem egyszer meglátogatja az ezüsthajú öreg költő. Birgittáról szóló könyve egyszerű, mint egy középkorú legendárium, tele tiszta nemes gondolatokkal, komolyan tiszta, derűs színekkel festett elbeszélés a svéd középkor legönzertlenebb és legokosabb nagyasszonyáról, aki egyúttal a legnemesebb anya is tudott lenni.

Heidenstam azután tovább néz a svéd multba és megírja a svéd pogánykornak küzdelmét a kereszténység térhódításával szemben két kötetben, a Folkungrädet-ben. Az első részben a Folkunga királyok misztikus ősapjának, Folke Filbyternek és fiainak sorsát rajzolja, akik máig küzdenek a kereszténység ellen, de már nem nagy sikerrel. A második részben már felépül az uppsalai dóm hatalmas kettős tornyával, a kereszténység győzött és a pogány vikingek visszavonulnak sáncaik mögé és vízi váraikba, de a folyók és tavak mentén gyors egymásutánban épülnek az új kőtemplomok és kolostorok. Magnus király büszkén tekint le keresztet viselő lovagjaira, akik rendben jönnek hódolatot tenni az egész svéd föld királya elé. A mű úgy felfogását, mint hangulatát tekintve, emlékeztet Herczeg Ferenc Pogányok című regényére.

1915-ben adta ki «*Ny dikter*» címen összegyűjtött költeményeit és a következő évben egész irodalmi munkásságáért megkapja az irodalmi Nobel-

díjat. Azóta hallgat a nagy svéd költő. Ez a világ nem az ő világa, úgy látja, hogy a nemzeti érzést ismét sárba tiporják, az emberek nem a szépet és jóért küzdenek, hanem öncélú hatalmi bálványoknak hódolnak . . .

Heidenstam a svéd parnasszuson ma egyedül áll mint sziklán nőtt büszke, magas, karcsú, magános hatalmas fenyőszál, melyet az északi szelek edzettek meg, de amely mindig friss, tiszta levegőt kapott és a büszkén öntudatosan napfénybe tekintett.

MIRE SZÜLTÉL, SZENT ASSZONY: ANYÁM?

*Mondd, mire szültél, szent asszony: anyám,
hogy dísz legyek az élet asztalán,
másnak készítve, másnak mosolyogva,
szirommal tündöklő királyi szolgál?*

*Mondd, mire szültél, szent asszony: anyám,
hogy kullogjak a mások lábnyomán,
vagy elhagyottan kórósorsnak álljak,
kihez csak az éjjéli szelek járnak?*

*Mondd, mire szültél, szent asszony: anyám,
hulladéknak az élet bús torán:
kutyák nyalják föl dermedt testem vérét,
s csontomról húsomat a dögök tépjék?*

*Mondd, mire szültél, szent asszony: anyám?
Tudom: Te jó vagy, — egyfiad talán
királynak született Soha-országban,
mesének zengő mese-palotában . . .*

*Te nem tehetsz róla, Te szent: anyám,
hogy elhulltam az élet nagy torán,
s nem visznek oda kóborkedvű álmok,
ahol teszed csuda-várat látott.*

*Te nemtehetsz róla, Te szent: anyám, —
nem tudok élni dúsak asztalán,
nem állok kórósorsnak útfelekre,
engem sötét szél sose, sose fed be . . .*

*Én út vagyok, sikoltás, szent anyám!
Vessenek átkot, szitkot, sarat rám,
akkor is állok vércsöpögős újjal
s harcolok minden veszekedett úrral.*

*Se pénz, se élet nem nagyobb, anyám,
mint a fiad, mert élete során
— vesse el sorsa akárhova-tájjal —
mindig . . . hittél . . . csak a csudákat várja:
a csillag-utat járja.*

Ágoston Julián.